

Олександр С. Трегубов

НАУКОВІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНО-АКТИВНОЮ СТРУКТУРОЮ

У статті розглянуто ключові аспекти управління інноваційними активами в сучасному економічному середовищі та їх вплив на формування системи управління інноваційно орієнтованими підприємствами. Визначено, що в даний час інтенсивний технологічний та інформаційно-цифровий розвиток суспільства вимагає не тільки створення нових ідей, продуктів та технологій, але й ефективного управління їх імплементацією на практиці.

Розглянуто теоретичні засади управління інноваціями та принципи забезпечення ефективності такого управління. Проаналізовано роль інновацій у розвитку економіки, зважаючи на їх важливість як ключових джерел формування конкурентних переваг підприємства. Досліджено особливості функціонування інноваційно-активної структури, зокрема такі її аспекти, як інноваційний потенціал, здатність до технологічних змін та адаптація до динамічного ринкового середовища.

Доведено важливість та значущість практичних аспектів управління інноваціями в умовах динамічних змін ринкового середовища. Сформовано рекомендації щодо забезпечення покращення управління інноваційно-активною структурою.

Ключові слова: інновації, управління, інноваційно-активна структура, організаційна культура, лідерство, конкурентоспроможність.

Рис. 2. Літ. 10.

DOI: 10.32752/1993-6788-2023-1-259-64-71

Oleksandr S. Tregubov

SCIENTIFIC PRINCIPLES OF MANAGEMENT OF AN INNOVATIVE AND ACTIVE STRUCTURE

The article examines the key aspects of managing innovative assets in the modern economic environment and their influence on the formation of the management system of innovatively oriented enterprises. It was determined that currently the intensive technological and informational and digital development of society requires not only the creation of new ideas, products and technologies, but also the effective management of their implementation in practice.

The theoretical foundations of innovation management and the principles of ensuring the effectiveness of such management are considered. The role of innovations in the development of the economy is analyzed, taking into account their importance as key sources of the formation of competitive advantages of a business entity.

The specific features of the functioning of the innovation-active structure, in particular its aspects such as innovation potential, ability to technological changes and adaptation to the dynamic market environment, were studied. The importance and significance of practical aspects of innovation management in the conditions of dynamic changes in the market environment are proven.

Keywords: innovation, management, innovation-active structure, organizational culture, leadership, competitiveness.

Peer-reviewed, approved and placed: 02.01.2023.

Постановка проблеми. Специфіку функціонування сучасного динамічного економічного середовища полягає в тому, що інноваційна діяльність стає ключовим фактором розвитку організацій, галузей та всього суспільства в

¹ Vasyl' Stus Donetsk National University. Ukraine.

цілому. Разом з тим, ефективне управління інноваційно-активною структурою є достатньо складним завданням, яке стикається з численними викликами та проблемами. Динамічність ринкового оточення, швидкий технологічний прогрес та постійно зростаюча конкуренція формують необхідність розробки науково обґрунтованих підходів до управління інноваційними процесами. При цьому однією з ключових проблем управління інноваційно-активною структурою в даний час є забезпечення ефективного впровадження інноваційних ідей та реалізація інноваційних проектів. Зокрема, це пов'язано з нестабільністю зовнішнього середовища та значним рівнем ризиків пов'язаних з впровадженням інновацій. Крім того, багато організацій стикаються з проблемою недостатньо ефективної взаємодії між різними структурними підрозділами, що є перешкодою для ефективного обміну інформацією в межах системи інноваційно-орієнтованого управління.

Також слід зауважити на таку актуальну проблему сьогодення, як ефективність управління людськими ресурсами в інноваційних проектах. Зокрема, фахівці, які беруть участь у розробці та впровадженні інновацій, потребують наявності певних навичок та знань, а також відповідного рівня мотивації для творчої роботи. Таким чином, для забезпечення успішного управління інноваційними процесами необхідно сформувати стимулюючу організаційну культуру, яка сприятиме залученню талановитих фахівців та розвитку їхнього потенціалу. Крім того, одним з найбільш важливих аспектів ефективної системи управління є також фінансування інноваційних проектів, адже залучення інвестицій та оптимізація бюджетів для інноваційних ініціатив вимагають відповідального і збалансованого підходу. Важливим в даному аспекті є також забезпечення взаємодії зі стейкхолдерами та партнерами, що може стати ще однією складною задачею для керівництва інноваційної організації. Відповідно, побудова ефективних партнерських відносин, взаєморозуміння та обмін інформацією виступають важливими факторами успішного управління інноваційними процесами.

Отже вирішення зазначених проблем управління інноваційною діяльністю набуває особливої актуальності в даний час, що потребує розробки науково обґрунтованих підходів до управління, формування практичних кейсів та рекомендацій щодо покращення ефективності інноваційних процесів та зміцнення конкурентоспроможності організацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблематики забезпечення ефективності управління інноваційно-активною структурою не є новим для сучасної економічної науки та базується на вивченні принципів управлінням інноваційною діяльністю. Об'єктивна актуальність даної проблеми базується на тому, що оскільки інновації визначають конкурентоспроможність, розвиток та стійкість організацій у змінному світі, то існує потреба дослідження основних концепцій, моделей та факторів успішного управління інноваційними процесами.

В даному аспекті варто відзначити дослідження, проведені В. І. Кириленко, який на основі вивченню ролі інновацій у сучасній економіці визначив, що вони не лише стимулюють розвиток бізнесу, але й є фундаментальним чинником підвищення конкурентоспроможності країни на

глобальному ринку. При цьому в дослідженні підкреслюється, що саме інноваційна активність дозволяє забезпечити сталість зростання економіки та забезпечити довгострокову конкурентоспроможність суб'єктів господарювання [3].

Також необхідно звернути увагу на дослідження Т. О. Шматковської, присвячені управлінню інноваційним потенціалом організації. Зокрема, в роботі зазначається, що основою для успіху є вміння організації створювати та розповсюджувати інноваційні ідеї. При цьому інноваційний потенціал організації визначається як здатність розвивати та ефективно використовувати інноваційні ідеї у виробничій діяльності. Саме тому в даний час особливої актуальності набуває розробка стратегічних планів розвитку, орієнтованих на формування сприятливих умов для інноваційної діяльності підприємства [7-8].

Також, важливий внесок в дослідження проблем управління інноваційними проектами та технологічними інноваціями здійснено в працях Ю. О. Чалюк, яка визначила підходи та методи розробки інноваційних проектів, використання сучасних технологій та інноваційних рішень для забезпечення ефективності управління інноваціями. Зокрема, автор особливо акцентує увагу на ролі проактивного управління, яке сприяє ефективному впровадженню інноваційних технологій та продуктів у виробничу діяльність [4-5].

Крім того, необхідно відзначити дослідження М. І. Дзямулича, який також розглядає питання лідерства в контексті ефективності інноваційної діяльності підприємства. В дослідженні стверджується, що саме ефективне керівництво та формування мотивуючої організаційної культури є ключовими факторами успіху. Також зазначається особлива роль людського капіталу в стимулюванні творчого мислення, пошуку нових ідей та практичного впровадження інноваційних практик [1-2].

Загалом сучасні дослідження зосереджені на вивченні проблем ефективності управління інноваційно-активною структурою, що вимагає комплексного підходу та урахування широкого спектра факторів. Разом з тим, динамічні зміни ринкового середовища вимагають більш широкого дослідження наукових засад управління, таких як ефективне використання інноваційного потенціалу, управління інноваційними проектами та розвиток лідерських якостей для забезпечення стабільного розвитку організацій та підвищення рівня їх ринкової конкурентоспроможності.

Метою є дослідження та аналіз наукових засад управління інноваційно-активною структурою в сучасному економічному середовищі, визначення ключових аспектів інноваційності, аналізі ролі інновацій у розвитку організацій, вивченні ефективних підходів до управління інноваціями та виявленні факторів, що сприяють їх успішній реалізації з метою формування принципів розвитку стратегічного підходу до управління інноваційними процесами та загального підвищення конкурентоспроможності організацій.

Основні результати дослідження. Управління інноваційними активами в сучасному економічному середовищі охоплює декілька ключових аспектів, що мають визначальний вплив на формування системи управління інноваційно орієнтованими підприємствами. Зокрема, важливого значення в даний час

набуває розробка стратегічного підходу до інноваційного розвитку, включаючи визначення цілей та пріоритетів інноваційної діяльності. У свою чергу, така розробка суттєво залежить від впровадження ефективних механізмів управління знаннями та інтелектуальною власністю в діяльність підприємств та організацій, що забезпечує збереження та примноження їх інтелектуального капіталу. При цьому потрібно враховувати специфічні особливості організаційної культури та забезпечувати формування стимулюючого середовища для творчості та інновацій в рамках корпоративної культури, що сприяє залученню талановитих співробітників та зміцненню інноваційної культури підприємства. Необхідно також зазначити про важливість фінансового забезпечення інноваційних проектів та ефективного управління ресурсами, що допомагають забезпечити фінансову стійкість та успішну реалізацію інноваційних ідей. Завершальним аспектом успішного управління інноваціями є функціональна взаємодія зі стейкхолдерами, що дозволяє створити сприятливі умови для обміну інформацією, сприяє розвитку партнерських відносин та створює сприятливі умови для реалізації спільних інноваційних проектів. Таким чином, можна зазначити, що усі ці аспекти функціонально взаємодіють між собою, формуючи таким чином цілісну систему управління, яка забезпечує успішну інноваційну діяльність підприємств в динамічному ринковому середовищі.

Іntenсивний технологічний та інформаційно-цифровий розвиток суспільства відкриває широкі можливості для створення нових продуктів та технологій. Прискорений розвиток інформаційних технологій, штучного інтелекту, аналітичних інструментів та обчислювальної потужності сприяє збільшенню швидкості обробки даних та розширенню можливостей для досліджень і розробок [6]. Сучасний доступ до інформації та глобальних мереж сприяє здійсненню широкомасштабних колаборативних зусиль, залученню талановитих фахівців з усього світу та обміну знаннями.

Отже, розробка нових продуктів та технологій відбувається на перетині декількох галузей знань. Інтеграція технологій з різних галузей дозволяє створювати інноваційні рішення та розширювати можливості їх застосування. При цьому математичні моделі, комп'ютерне моделювання та віртуальні лабораторії дозволяють значно прискорити процес досліджень та знизити витрати на їх проведення. Використання аналітичних інструментів допомагає здійснювати прогнози, виявляти тенденції та ідентифікувати нові можливості для розвитку продуктів і технологій. У свою чергу, технологічний розвиток сприяє автоматизації та оптимізації процесів виробництва, що дозволяє підвищити продуктивність та якість продукції. Впровадження роботів, інтернету речей та систем штучного інтелекту дозволяє створювати смарт-технології та збільшує рівень автоматизації в різних сферах господарювання. Таким чином, приходимо до висновку, що створення нових продуктів та технологій потребує вивчення ринкових тенденцій, вимог споживачів та конкурентного оточення. При цьому необхідним елементом реалізації інноваційних проектів є залучення інвестицій, оскільки новаторські рішення часто пов'язані зі значними витратами на дослідження, розробку та впровадження.

Тому ефективне функціонування сучасних організацій передбачає їх інтенсивний технологічний та інформаційно-цифровий розвиток, на основі якого формуються нові форми фінансування, такі як краудфандинг та краудсорсинг, що сприяють залученню коштів для реалізації інноваційних ідей [10]. Загалом, постійний розвиток технологій формує необхідність впровадження ефективних систем управління знаннями та інформаційними потоками (рис. 1).

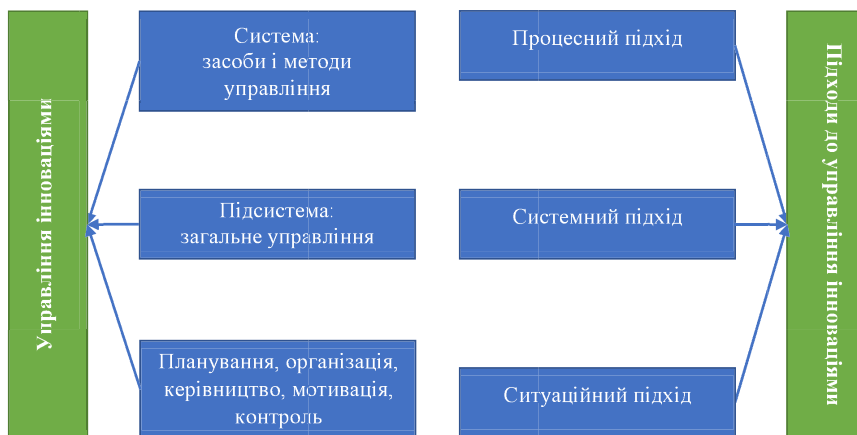

Рис. 1. Система управління інноваціями в організації, побудовано автором

Зважаючи на те, що управління інноваціями може здійснюватися лише на тих підприємствах, які є інноваційно-орієнтованими, необхідно виділити їх специфічні характеристики. Оскільки інноваційно-активна організація – це компанія, яка активно впроваджує інновації для досягнення конкурентної переваги і створення нових ринків, можна визначити ряд характерних особливостей її функціонування, до яких варто віднести наступні:

- культура інновацій – організації стимулюють створення інноваційного середовища, що сприяє відкритості до нових ідей, вільному обміну інформацією та експериментальними даними;

- орієнтація на дослідження і розвиток – інноваційно-активні організації інвестують в дослідження і розвиток для розробки нових продуктів, технологій та процесів;

- технологічна готовність – такі організації постійно відслідковують технологічний прогрес і швидко впроваджують передові рішення у своїй діяльності;

- гнучкість і адаптивність – інноваційно-активні організації можуть швидко реагувати на зміни в зовнішньому середовищі та ринку, щоб забезпечити належний рівень своєї конкурентоспроможності;

- партнерство та співпраця – інноваційно-орієнтовані організації намагаються утворювати партнерства з іншими організаціями, стартапами, дослідницькими установами для того щоб спільно працювати над інноваційними проектами;

- ефективне управління знаннями — запровадження системи управління знаннями, що сприяє збереженню та використанню знань всередині організації;

- відкритість до змін — керівництво та співробітники інноваційних організацій усвідомлюють, що інновації вимагають ризику та можуть змінювати традиційні виробничі процеси;

- інвестиції в людський капітал — працівникам надаються можливості для навчання та професійного зростання, щоб вони ставали учасниками інноваційного процесу.

Загалом, можна стверджувати, що ефективне функціонування інноваційно-активної організації вимагає дотримання балансу між ризиками та можливостями, постійного прагнення до покращення та готовності змінювати свої підходи у відповідності до ринкових умов та потреб споживачів. Усе це формує організаційну систему інноваційно-ринкової орієнтації та організаційне навчання на підприємстві (рис. 2).

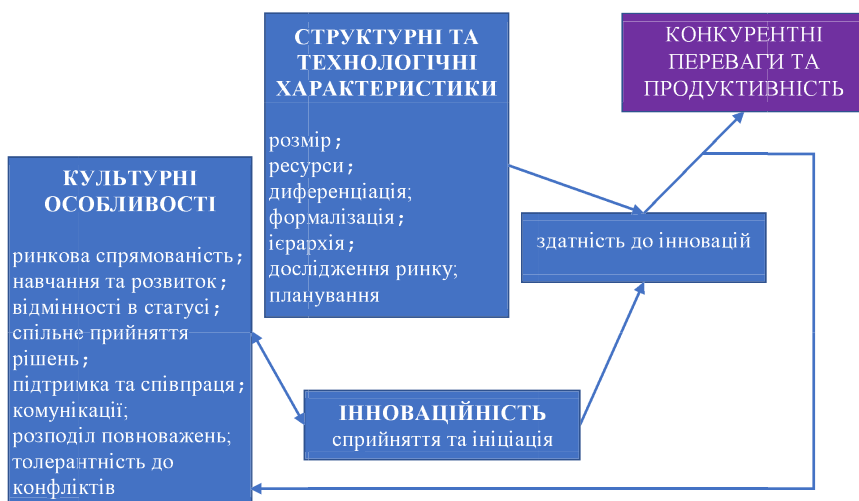

Рис. 2. Система інноваційно-ринкової орієнтації та організаційного навчання, [9]

Таким чином, практичні аспекти управління інноваціями є достатньо важливими, оскільки вони допомагають організації ефективно впроваджувати новаторські ідеї, процеси та продукти. Це сприяє збільшенню конкурентоспроможності, прискорює розвиток та створює перевагу на ринку, дозволяючи підприємству адаптуватися до змін і задовольняти зростаючі потреби клієнтів. Крім того, практичне управління інноваціями допомагає знижувати ризики та втрати, оптимізує внутрішні процеси та стимулює розвиток людського капіталу, що впливає на успішність довгострокового розвитку підприємства.

Висновки. Таким чином, приходимо до висновку, що управління інноваційно-активною структурою є важливим елементом успішного

розвитку підприємств в умовах сучасної економіки. Розвиток наукового підходу щодо даного процесу забезпечує для організацій досягнення конкурентної переваги та створення стійких успішних бізнес-моделей. Відповідно, можна стверджувати про об'єктивну важливість створення інноваційної культури в організації, яка сприяє стимулюванню творчості, відкритості до нових ідей та активному обміну інформацією. Така культура сприяє залученню талановитих співробітників та стимулює їхню участь у інноваційному процесі.

Також в сучасних умовах особливого значення набувають інвестиції в науково-технічний розвиток, що дозволяє створювати нові продукти, технології та послуги та забезпечує підприємству конкурентні переваги на ринку. Загалом ефективне управління інноваційно-активною структурою вимагає дієвого управління знаннями, що допомагає зберігати і передавати інформацію всередині організації, а також здатність швидко адаптуватися до змін та ризиків. Саме тому інноваційне управління виступає ключовим фактором для створення стійкої та успішної організації. А впровадження наукових засад управління інноваціями може забезпечити для підприємства не тільки забезпечити належний рівень конкурентоспроможності, але й дає змогу активного розвитку та прогресу.

1. Дзямулич М. І., Копера К. П. Інвестиції в людський капітал. Економічний форум. 2019. №3. С. 189–193.
2. Дзямулич М. І., Шматковська Т. О. Управління розвитком персоналу підприємства в умовах економічної глобалізації. Економічний форум. 2020. №3. С. 138–142.
3. Кириленко В. І., Чалюк Ю. О. Інноваційність економік світу. Підприємництво та інновації. 2020. №15. С. 7–14.
4. Чалюк Ю. О. Детермінанти цифровізації економіки та суспільства. Науковий економічний журнал «Інтелект XXI». 2020. №5. С.138–143.
5. Чалюк Ю. О. Цифрова конкурентоспроможність країн. Електронний науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку». 2020. №50. С.23–30.
6. Чиж Н. М., Дзямулич М. І., Урбан О. А. Управління інноваційною діяльністю банківських установ. Економічний форум. 2018. №1. С. 284–289
7. Шматковська Т. О., Дзямулич М. І. Сучасні інформаційні та комунікаційні технології в професійній діяльності у системі нових тенденцій цифровізації економіки. Економічні науки. Серія «Регіональна економіка»: Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. 2021. Випуск 18 (71). С. 248–255.
8. Шматковська, Т. О., Дзямулич, М. І., Сташук, О. В. Особливості моделювання бізнес-процесів в умовах формування цифрової економіки. Економіка та суспільство. 2021. №26.
9. Lachiheb, B.A., Anis & others. Digital Economy Emerging Technologies and Business Innovation. 2017. Sousse: University of Sousse.
10. Melnyk, K., Shmatkovska, T. Fundamentals of the Theory and Methodology of Operational Control. British Journal of Economics, Management & Trade. 2016. Vol. 14(4). P. 1–12.

-
1. Dziamulych, M. I., & Kopera, K. P. (2019). Investytsii v ludskyi kapital [Investments in human capital]. Ekonomichnyi Forum, vol. 3, pp. 189–193. (in Ukrainian)
 2. Dziamulych M. I., & Shmatkovska T. O. (2020). Upravlinnia rozvytkom personal pidpriemstva v umovakh ekonomichnoi globalizatsii [Management of enterprise personnel development in conditions of economic globalization]. Ekonomichnyi Forum, vol. 3, pp. 138–142. (in Ukrainian)
 3. Kyrylenko, V. I., & Chaliuk, Yu. O. (2020). Innovatsiinist ekonomik svitu [Innovation of world economies]. Pidpriemnytstvo ta innovatsii, vol. 15, pp. 7–14. (in Ukrainian)

4. Chaliuk, Yu. O. (2020). Determinanty tsyfrovizatsii ekonomiky ta suspilstva [Determinants of digitalization of economy and society]. *Naukovyi ekonomichnyi zhurnal «Intelekt XXI»*, vol. 5, pp. 138–143. (in Ukrainian)
5. Chaliuk Yu. O. (2020). Tsyfrova konkurentospromozhnist kraiin [Digital competitiveness of countries]. *Infrastruktura rynku*, vol. 50, pp. 23–30. (in Ukrainian)
6. Chyzh, N. M., Dziamulych, M. I., & Urban, O. A. (2018). Upravlinnia innovatsiinoiu diialnistiu bankivskykh ustanov [Management of innovative activities of banking institutions]. *Ekonomichnyi forum*, vol. 1, pp. 284–289. (in Ukrainian)
7. Shmatkovska, T. O., & Dziamulych, M. I. (2021). Suchasni informatsiini ta komunikatsiini tekhnologii v profesiinii diialnosti u systemi novykh tendentsii tsyfrovizatsii ekonomiky [Modern information and communication technologies in professional activity in the system of new trends in digitalization of the economy]. *Ekonomichni nauky. Seria “Regionalna ekonomika”*, vol. 18(71), pp. 248–255. (in Ukrainian).
8. Shmatkovska, T. O., Dziamulych, M. I., & Stashchuk, O. V. (2021). Osoblyvosti modeliuvannia biznes-protsesiv v umovakh formuvannia tsyfrovoi ekonomiky [Peculiarities of modeling business processes in the conditions of the formation of the digital economy]. *Ekonomka ta suspilstvo*, vol. 26. (in Ukrainian).
9. Lachiheb, B.A., Anis & others. (2017). *Digital Economy Emerging Technologies and Business Innovation*. Sousse: University of Sousse.
10. Melnyk, K., & Shmatkovska, T. (2016). Fundamentals of the Theory and Methodology of Operational Control. *British Journal of Economics, Management & Trade*, vol. 14(4), pp. 1–12.